

Glimt af livet bag isblinken anno 1950

Af Peter H.D. Waagstein

Når jeg i mit otium sidder og betragter vore grønlandske malerier på stuens vægge, vandrer mine tanker uvægerligt tilbage til de mange prægtige mennesker, vi lærte at kende i min lægetid i Grønland. Jakobshavn, eller som det i dag hedder Ilulissat, er en gammel kulturby, som har været sæde for kateketskolen i Nordgrønland, og som havde sit eget landsråd og administrative sæde i Godhavn.

Den gamle præstebolig var i min tid bolig for viceprovsten for Nordgrønland, og til disposition for sine visitatsrejser i hele Nordgrønland havde viceprovsten sin egen rejsebåd »Jørgen Sverdrup«, opkaldt efter den navnkundige præst, som havde fået opført den på det tidspunkt største kirke i Grønland.

Lægen disponerede også over en rejsebåd, så han om sommeren kunne komme rundt i det store lægedistrikt, der strakte sig fra Akulliit i syd til Sarqaq i nord. Havde præsten eller lægen problemer med deres rejsebåde, kom vi altid hinanden til hjælp. Så jeg har rejst en del med begge disse både. Mødtes vi i

en bygd, kunne jeg trække på viceprovst Mathias Storch's tætte kontakt med menigheden og på den måde få løst eventuelle problemer. Nok havde jeg gået til undervisning i grønlandsk hos hans hjælpekapellan Karl Poulsen, men sprogets finere nuancer gik man oftest glip af.

Mange hyggelige sammenkomster i viceprovstens hjem mindede mig om lignende sammenkomster i provsteboligen i Sandegårde i Thorshavn på Færøerne. Der havde min morbror Jacob Dahl sin embedsbolig. Han havde oversat Det Ny Testamente til færøsk, og han var også digter ligesom viceprovst Mathias, der havde skrevet den første grønlandske roman »En grønlanders drøm«.

Blandt andre grønlandske personligheder jeg mødte i min lægetid i Grøn-

Peter H.D. Waagstein, født 1912 i Thorshavn, var læge 9 år i Grønland og 20 år på Færøerne. Forfatter af bøgerne Ilulissane nakorsak, 1959 og Klaksvik kalder, erindringer fra Færøerne og Grønland 1989.

Peter Rosing's portræt af Waagstein.

land, hører ikke mindst præsten Peter Rosing. Vores første møde var ikke helt almindeligt, for da jeg passerede hans hus med min slæde forspændt 10 kraftige hunde, vinkede han mig indenfor. Han sagde, at synet af mig i grønlandsk antræk havde inspireret ham til et maleri og spurgte, om jeg ville stå model for ham.

Jeg blev selvfølgelig beæret og indvilligede, hvilket blev begyndelsen til et nærmere bekendtskab og til mange interessante samtaler i hans atelier. En gang spurgte jeg ham, hvordan han som præst var kommet ind på malerkunsten, og jeg fik så forklaringen: I hans tid som

præst i Ammassalik havde en fransk videnskabelig ekspedition sin base i byen. En af ekspeditionsdeltagerne var kunstmaler, og ham lærte Peter Rosing at kende. Han lærte af ham, og da ekspeditionen forlod Grønland, fik Peter Rosing overladt hans malergrej, hvorefter han selv begyndte at male i sine fristunder som præst.

En dag jeg besøgte Peter Rosing i hans atelier i Jakobshavn, faldt mit øje på et maleri fra Østgrønland. Det forestillede en udsigt over Ammassalik med sneklædte fjelde i baggrunden, og i forgrunden en kajak og en umiaq ved stranden med isskoser i fjordens blå vand. Han fortalte mig, at han havde malet billedet fra vinduet i præsteboligen en dag, han måtte holde sig indendøre på grund af sygdom. Han ville ikke gerne sælge maleriet, som han selv fandt vellykket, men da jeg syntes så godt om det, fik jeg efter nogle overvejelser lov at købe det.

Et andet maleri ville han imidlertid have lov at forære mig. Det var et portræt af en kvinde med relation til sygehuset. En dag havde han hørt, at Eva-suaq, store Eva, var blevet indlagt akut, og at hun trods sin høje alder havde gennemgået en vellykket operation, og det havde inspireret ham til at male et portræt af hende. Som ung havde hun været en uundværlig portør på sygehuset i en tid, hvor det var under en fri fangers værdighed at udføre portørarbejde.

Nogle gange havde jeg den glæde at have Peter Rosing med på lægebåden, når jeg om sommeren skulle holde konsultation i lægedistriktets mange bygder. Disse ture gav en maler mange inspira-

Udsigt over Ammassalik. Maleri af Peter Rosing.

tioner til landskabsmalerier, og samtidig kunne han også hjælpe lægen med lidt tolkearbejde. Dengang var der ikke noget der hed betaling for tolkearbejde på rejser, så jeg var glad for til gengæld at kunne være behjælpelig med nogle formalia, da hans datter søgte ind på jordemoderskolen i København.

Min interesse for malerkunst vil jeg tilskrive min opvækst i et hjem, hvor min far brugte alle sine fristunder fra sin lærergerning i Torshavn på Færøerne til at male, og jeg har tilbragt mange stunder i hans atelier, mens han stod ved sit staffeli. Nogle af hans bedste billeder pryder væggene i officielle institutioner på Færøerne.

I mine sidste år som læge i Ilulissat/Jakobshavn, kom jeg også til at kende

præsten Gustav Olsen, som havde været præst i Thule. Han havde valgt at tilbringe sit otium i denne skønne by ved den store smukke isfjord. Han kunne fortælle hårrejsende historier om hvalrosjagt i måneskin i mørketiden langt mod nord. Jeg nåede at ansætte hans adoptivdatter fra Thule som sygeplejeelev. Hun var et pust af det eksotiske og bar det poetiske navn *Sermenguaq*, den lille isbræ, selvom hun bestemt ikke var lille, men tværtimod en stor kraftig pige, som rigtigt kunne tage fat på arbejdet.

Min allervigtigste medarbejder i Grønland var *Katanguaq*, Kathrine Sivertsen. Hun var uddannet jordemoder på Rigshospitalet i København, og hun fungerede både som jordemoder i byen og som tolk på sygehuset. Hun var en

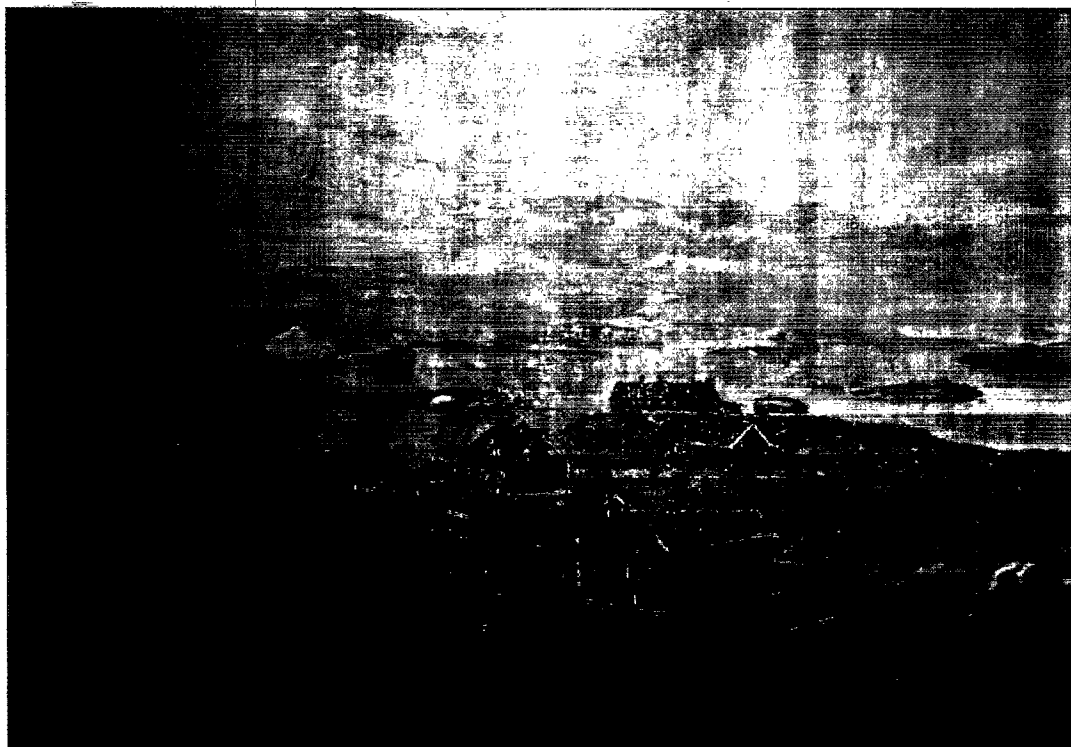
erfaren og dygtig jordemoder, som vi også privat nød godt af, da hun ved hjemmefødsel tog imod vores to yngste børn. Hendes mand landsrådsmedlem Marius Sivertsen var et herligt og afholdt menneske. Han var også en i høj grad påskønnet arbejdsformand ved handelen og tillige opfinder af forbedrede fiskeredskaber til langlinefiskeriet efter hellefisk gennem isen ved Nunatarsuq.

En isfjordsfisker, hvis navn jeg uheldigvis har glemt, overlod mig en beretning om sine oplevelser som fisker på isfjorden. Jeg sendte imidlertid hans beretning til Grønlands Styrelse i København, da jeg mente, beretningen måtte have historisk betydning.

Den mest uundværlige mand på sygehuset var dog Pele Kristensen, som ikke alene passede generatoren, så vi kunne få strøm til lys og røntgenfotografering, men som også var motorpasser og fører af lægebåden, med et aldrig svigtende humør.

Aftenen før min afrejse fra Grønland fik jeg besøg af min nabo, fangeren Niels Fly, som forærede mig et billede han selv havde malet. Solnedgang over Disko, et syn han var sikker på, at jeg ville komme til at savne.

Allerstørst var dog min taknemmelighed og glæde over en gave fra befolkningen i byen, nemlig et stort maleri af lægevæsenets domæne malet af Peter Rosing.

Udsigt over Disko Bugten med lægevæsenets bygninger i forgrunden. Maleri af Peter Rosing.